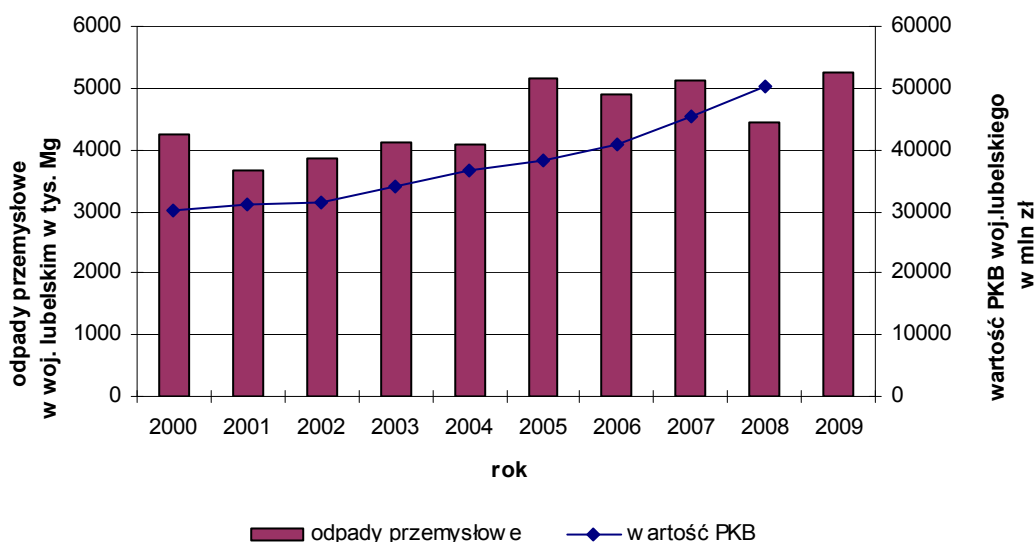

ODPADY

Gospodarkę odpadami w prawie polskim reguluje ustawa z dnia 14 września 2010 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. nr 185, poz. 1243). Definiuje ona sposób postępowania z odpadami w celu zapewnienia ochrony życia i zdrowia oraz ochronę środowiska.

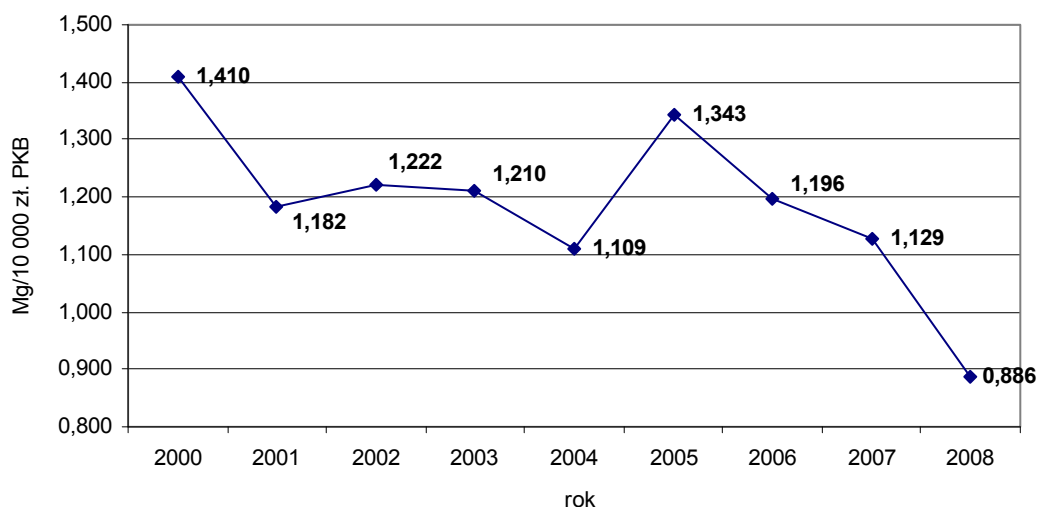
Odpady przemysłowe

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego odpady przemysłowe w 2009 r., analogicznie jak w latach poprzednich, stanowiły ponad 90 % wszystkich odpadów wytworzonych na terenie województwa lubelskiego. Z uwagi na ich ilość województwo lubelskie zajęło 7 pozycję w skali kraju. GUS podaje, że w 2009 r. wytworzonych zostało 5264,5 tys. Mg odpadów przemysłowych czyli o 18 % więcej niż w roku 2008 i najwięcej w ostatnim dziesięcioleciu (wykres 1).

Wykres 1. Ilość odpadów przemysłowych wytworzonych w województwie lubelskim w latach 2000-2009 na tle zmian PKB dla województwa lubelskiego (źródło: GUS)

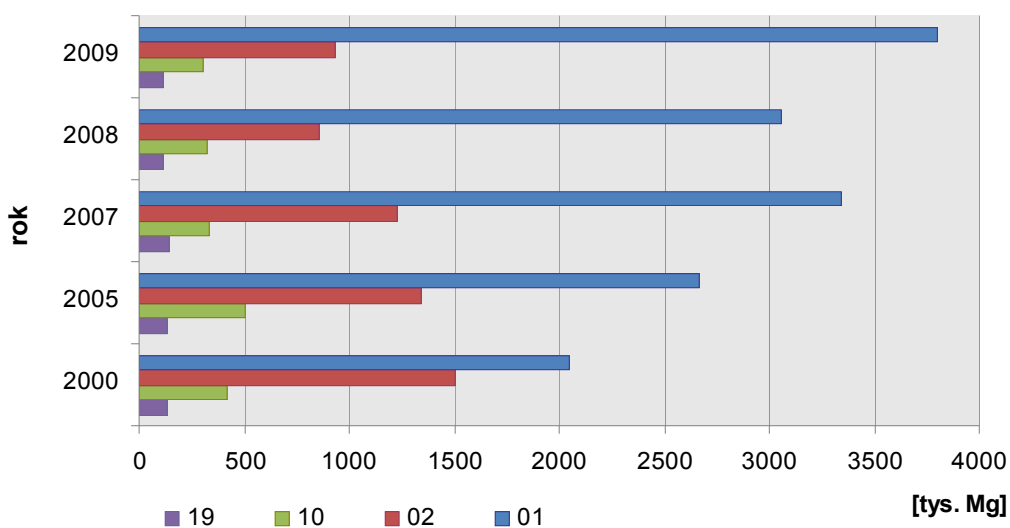
Według statystyk za lata 2000 - 2008, przy utrzymującej się wzrostowej tendencji wartości PKB, od 2005 r. systematycznie spadał wskaźnik masy wytworzonych odpadów na jednostkę PKB. W 2008 r. wskaźnik ten wyniósł 886 kg/10000 zł PKB (wykres.2).

Wykres 2. Ilość wytworzonych w latach 2000-2008 odpadów przemysłowych w przeliczeniu na 10000 zł PKB województwa lubelskiego (źródło: GUS)

W masie odpadów przemysłowych, wytworzonych w województwie lubelskim, wyodrębnionych według źródeł ich pochodzenia, największy udział miały odpady z czterech grup: 01,02,10,19 (wykres 3). Stanowiły one prawie 98% ogólnej masy odpadów wytworzonych w 2009 r.

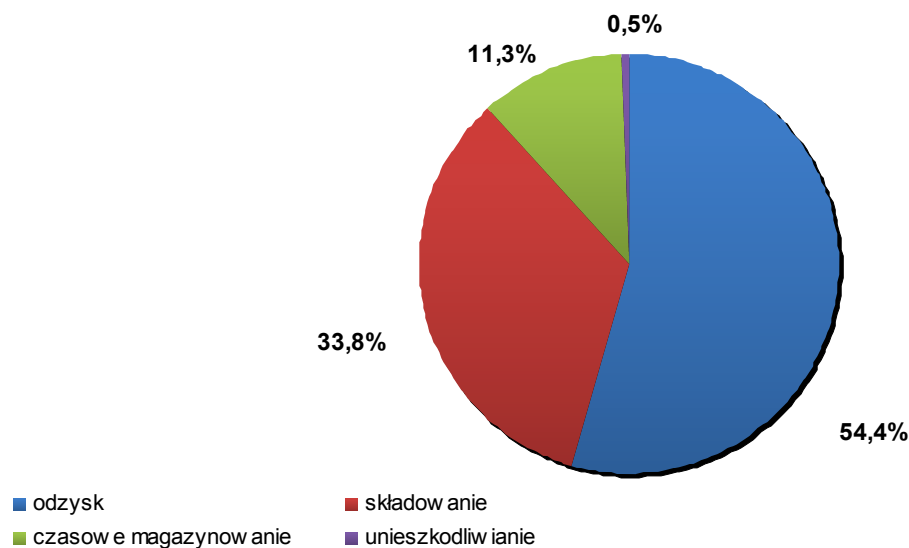
Grupa odpadu	Nazwa grupy
01	Odpady powstałe przy poszukiwaniu, wydobyciu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin
02	Odpady z rolnictwa, sadownictwa, hodowli, rybołówstwa, leśnictwa oraz przetwórstwa żywności
10	Odpady z procesów termicznych
19	Odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych

Wykres 3. Grupy odpadów przemysłowych wytworzonych w największych ilościach w woj. lubelskim w latach 2000-2009 (źródło: GUS)

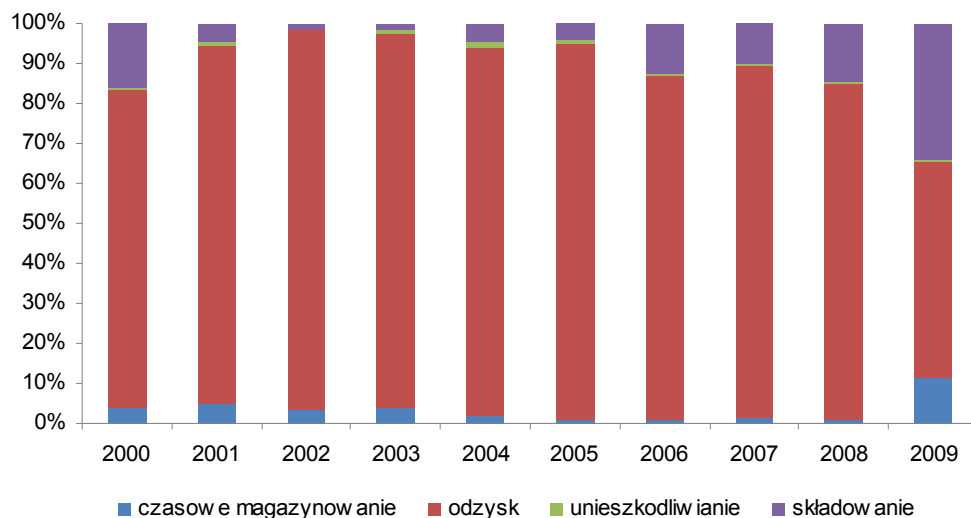
Odpady pochodzenia przemysłowego wytworzone w 2009 r. poddane zostały: w 54,4% odzyskowi, w 0,5% unieszkodliwieniu poza składowaniem, w 33,8% składowaniu na składowiskach oraz w 11,3% czasowemu magazynowaniu (wykres 4).

Największym wytwórcą odpadów przemysłowych pozostaje od lat Lubelski Węgiel „BOGDANKA” S.A., a roczna ilość odpadów z grupy 01 powstających przy poszukiwaniu, wydobyciu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin stawiała województwo lubelskie na drugim miejscu w kraju, bezpośrednio po województwie śląskim.

Wykres 4. Gospodarka odpadami przemysłowymi w województwie lubelskim w 2009 r. (źródło: GUS)

W porównaniu z latami wcześniejszymi zauważalny był drastyczny spadek odpadów poddanych odzyskowi. Zwiększyła się za to tendencja do składowania i czasowego magazynowania odpadów (wykres 5).

Wykres 5. Gospodarka odpadami przemysłowymi w województwie lubelskim w latach 2000-2009 (źródło: GUS)

Azbest

Azbest, który znalazł szerokie zastosowanie w budownictwie, uznany został za niezwykle szkodliwy dla ludzkiego zdrowia. W związku z tym wprowadzono program oczyszczania nieruchomości ze źródeł azbestu, a także obowiązek kontrolowania stanu instalacji i izolacji zawierających azbest.

Ze względu na zagrożenie, jakie stanowi obecność włókien azbestowych w środowisku opracowany został „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032” - uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r., który zastąpił wcześniejszy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski”.

Podstawowym celem programu jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych i środowiskowych spowodowanych obecnością azbestu, poprzez sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Fot. Archiwum WIOŚ

Od 2009 r. prowadzona jest akcja usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest przy wsparciu państwa w pozyskiwaniu odpowiednich dotacji.

Program będzie realizowany aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Tak długi okres czasu przewidziany na realizację programu związany jest z trwałością płyt azbestowo-cementowych i innych wyrobów stosowanych w budownictwie, dużą ilością tych wyrobów, ale przede wszystkim z wysokimi kosztami ich usuwania.

Powodzenie programu uzależnione jest od koordynacji działań wszystkich jednostek i instytucji odpowiedzialnych za wykonanie zadań realizowanych na trzech poziomach:

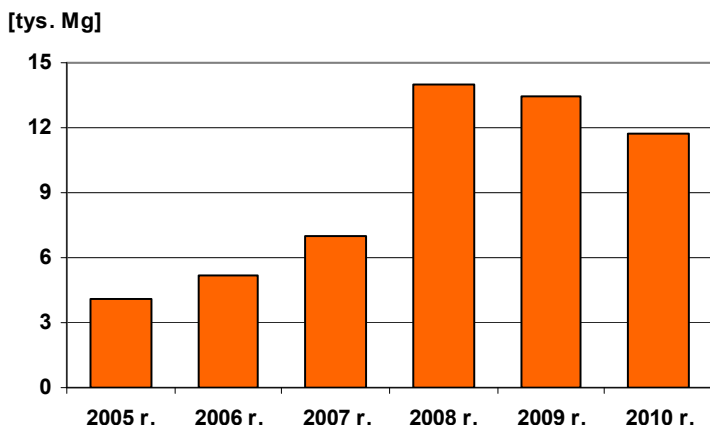
- **centralnym** – przez Radę Ministrów, ministra właściwego do spraw gospodarki i działającego w jego strukturze Głównego Koordynatora programu,
- **wojewódzkim** – przez wojewodów, samorządy województwa,
- **lokalnym** – przez samorządy powiatowe i samorządy gminne.

Aby osiągnąć zamierzone cele niezbędne jest:

- przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest do 2012 r. (wciąż brak jest rzetelnej informacji o ilości, rozmieszczeniu i stanie technicznym wyrobów zawierających azbest),
- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji programu,
- zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

Usunięcie wyrobów i odpadów zawierających azbest jest ogromnym przedsięwzięciem planistycznym oraz problemem organizacyjnym, finansowym i administracyjnym.

W 2010 r. na terenie województwa lubelskiego funkcjonowały 3 składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest, na których zdeponowano **11 716,641 Mg** tego typu odpadów (wykres 6), co daje łącznie ponad **55,5 tys. Mg** odpadów nagromadzonych. Ponad 90% odpadów unieszkodliwionych poprzez składowanie trafiło na składowisko w Kraśniku.

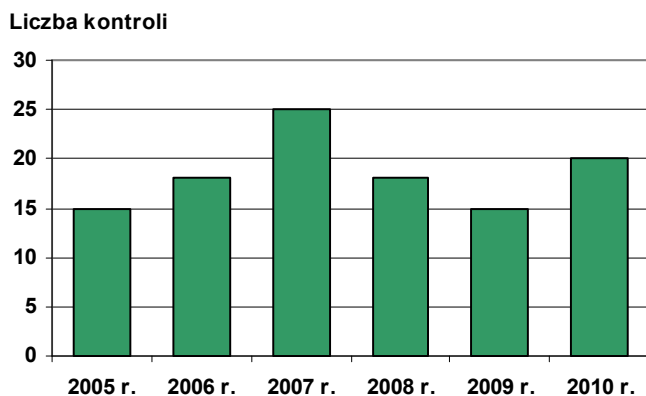
Wykres 6 . Ilość odpadów zawierających azbest unieszkodliwionych na składowiskach woj. lubelskiego w latach 2005 – 2010 (źródło: WIOŚ)

Działania zmierzające do eliminacji azbestu ze środowiska w początkowym okresie przybierały na intensywności, jednak w 2010 r. nastąpił spadek ilości odpadów zawierających azbest przyjętych do składowania w stosunku do lat poprzednich. Największym problemem Lubelszczyzny jest zbyt wolne tempo usuwania azbestu. Dotychczas usunięto zaledwie 2,5% wyrobów zawierających tą substancję, podczas gdy „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego na lata 2009 – 2032” zakłada, że do 2012 r. na składowiska zostanie przekazanych około 35% tego rodzaju odpadów.

Wolne tempo usuwania azbestu wynika z ogromnych kosztów, które są z tym związane. Płyty azbestowe zalegające na dachach posesji powinny być zdejmowane przez wyspecjalizowane firmy, a następnie przewożone na wyodrębnione składowiska i zabezpieczone. Właściciel musi położyć nowe poszycie dachowe. O ile pierwszy etap prac może być dofinansowany przez samorządy, o tyle nowy dach to wyłącznie problem właściciela budynku. Najgorzej przedstawia się sytuacja na wsi, gdzie niemal w każdym gospodarstwie trzeba wymienić pokrycia dachowe na kilku obiektach. Niewielu rolników stać na tak kosztowne przedsięwzięcie.

W celu rozwiązania tego problemu potrzebne jest wsparcie finansowe właścicieli obiektów lub ich zarządców i bardziej aktywne włączenie się władz gmin i powiatów w pozyskiwanie stosownych funduszy.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, w ramach działalności inspekcyjnej, przeprowadził w 2010 r. 20 kontrole jednostek i instytucji, których działalność związana była z postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest (wykres 7). Spośród przeprowadzonych kontroli interwencyjne stanowiły jedynie 15%.

Wykres 7 . Liczba kontroli przeprowadzonych przez WIOŚ w Lublinie w latach 2005 – 2010 (źródło: WIOŚ)

Odpady komunalne

Informacje o odpadach komunalnych opracowano w oparciu o dane zebrane i zgromadzone przez WIOŚ w komputerowej bazie składowisk i spalarni oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Mimo pewnych zmian na lepsze, województwo lubelskie nie odbiega od ogólnokrajowych standardów w gospodarce odpadami komunalnymi, gdzie dominującym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych jest składowanie.

W 2010 r. na terenie województwa funkcjonowało 75 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, 19 z nich posiadało pozwolenie zintegrowane – były to obiekty o zdolności przyjmowania ponad 10 Mg na dobę lub o całkowitej pojemności powyżej 25 tys. Mg. Spośród użytkowanych składowisk 10 zakończyło eksploatację w końcu 2010 r.

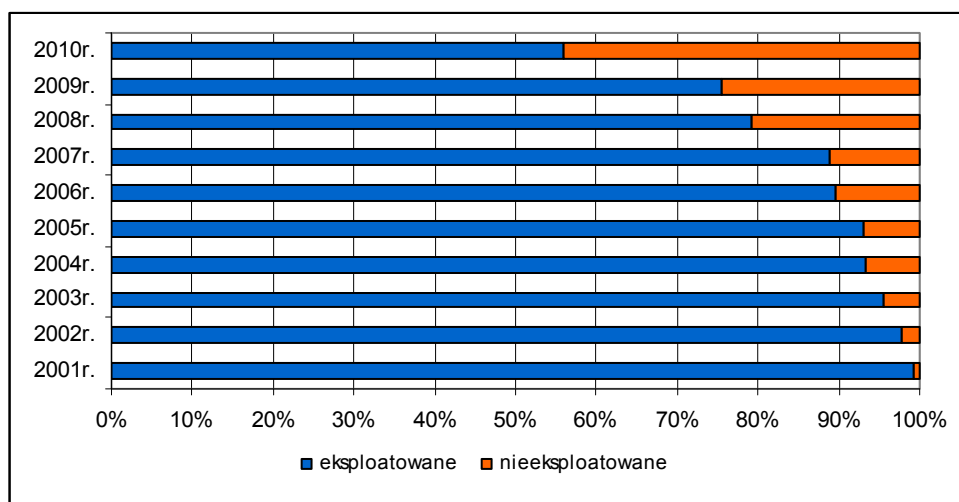
Według danych WIOŚ, w województwie lubelskim w latach 2001-2010 zostało zamkniętych lub wyłączonych z

Składowisko odpadów w Michowie

Fot. Archiwum WIOŚ

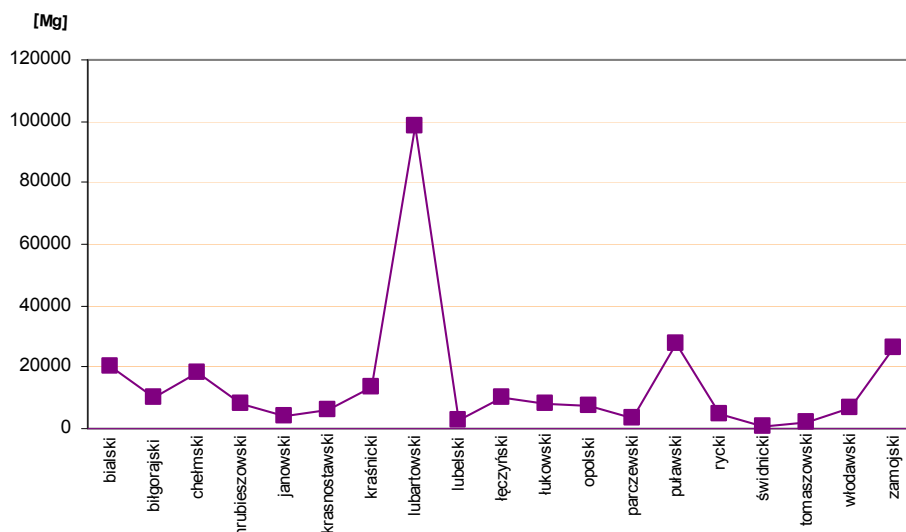
eksploatacji 59 składowisk odpadów komunalnych; ma to związek z brakiem możliwości dostosowania tych obiektów pod względem technicznym i organizacyjnym do wymagań dyrektywy Rady 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów.

Wykres 8. Wyłączenie z eksploatacji składowisk odpadów komunalnych w latach 2001-2010 (źródło: WIOŚ)

Na czynnych składowiskach w 2010 r. złożono łącznie **277 623,8** Mg odpadów komunalnych (ponad 7% mniej niż w 2009 r.).

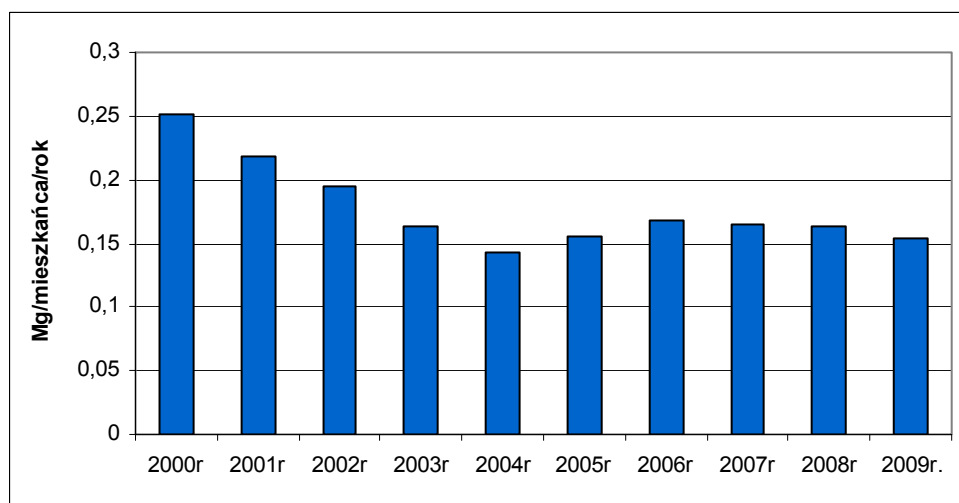
Nagromadzenie na koniec roku osiągnęło poziom 4 618 639,6 Mg. Najwięcej odpadów, ponad 35% ogółu, zostało przyjętych na składowiska w powiecie lubartowskim (98 354,8 Mg), a najmniej w powiecie tomaszowskim (1775,8 Mg) - wykres 9.

Wykres 9. Odpady złożone na składowiskach wg powiatów w 2010 r. (źródło: WIOŚ)

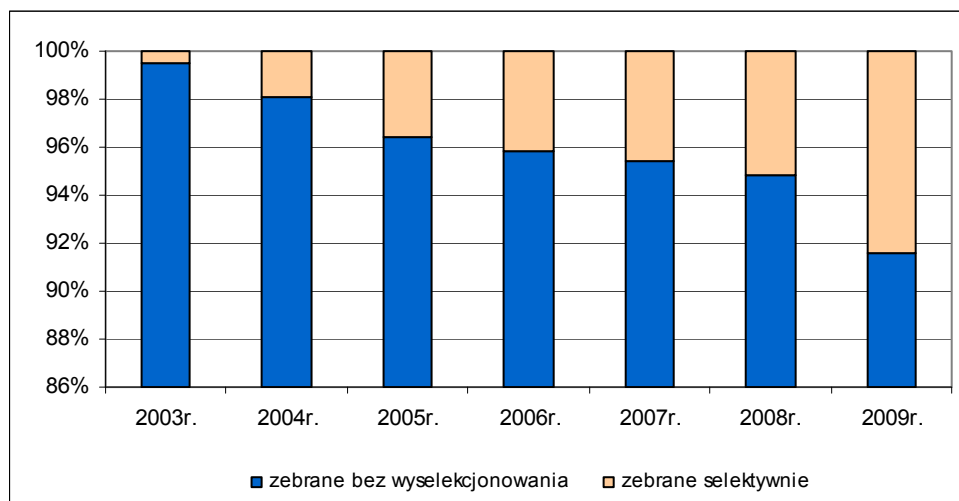
Według danych GUS w 2009 r. zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych objęto 69,1% ludności województwa, analogicznie jak w skali kraju (68,9%). Natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2009 r. w województwie lubelskim zebrano 154 kg odpadów i był to najniższy wskaźnik w kraju. Średni wskaźnik dla Polski wyniósł 264 kg/mieszkańca.

Odpady komunalne w przeliczeniu na 1 mieszkańca zebrane w województwie lubelskim w latach 2000-2009 przedstawia wykres 10.

Wykres 10. Odpady komunalne zebrane w przeliczeniu na 1 mieszkańca (źródło: GUS)

W porównaniu z rokiem poprzednim, w 2009 r. zwiększył się udział odpadów zebranych selektywnie z 5,2% do 8,4% (wykres 11), jednak nadal jest to bardzo niewielki procent.

Wykres 11. Odpady zebrane selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych (źródło: GUS)

Według danych WIOŚ w 2010 r. odsetek odpadów wysegregowanych na składowiskach wyniósł 3,4% ogólnej ilości odpadów w województwie. Ilości i rodzaje odzyskanych odpadów przedstawiono w tabeli.

Odpady wysegregowane ogółem	Szkło	Ulegające biodegradacji	Papier i tektura	Tworzywa sztuczne	Metale	Zużyty sprzęt EiT	Zużyte opony	Pozostałe
[Mg]								
9 488	2 817,04	2 389,14	2 270,62	1 601,05	333,79	21,66	13,1	41,6

Warunkiem efektywnego ograniczania ilości składowanych odpadów jest wdrożenie systemu selektywnego zbierania odpadów oraz budowa instalacji do ich przetwarzania: sortowni, kompostowni, fermentowni czy spalarni.

W 2010 r. uruchomiono trzy instalacje wspomagające gospodarowanie odpadami komunalnymi:

- 1 kompostownię odpadów ulegających biodegradacji eksploatowaną przez Przedsiębiorstwo Usług i Inżynierii Komunalnej w Łukowie,
- 2 linie do segregacji odpadów - 1 w Tomaszowie Lubelskim eksploatowaną przez PGKiM Sp. z o.o. oraz 1 eksploatowaną przez Przedsiębiorstwo Wielobranżowe

„KOMUNALNIK” w Białej Podlaskiej do produkcji paliwa alternatywnego.

Składowisko odpadów w Michowie

Fot. Archiwum WIOŚ

W 2010 r. w województwie funkcjonowały następujące instalacje :

- ✓ 75 składowisk odpadów innych niż obojętne i niebezpieczne,
- ✓ 2 zakłady unieszkodliwiania odpadów,
- ✓ 14 linii do segregacji odpadów,
- ✓ 3 kompostownie,
- ✓ 1 spalarnia (przy Państwowym Instytucie Weterynarii w Puławach),
- ✓ 2 współspalarnie w Cementowniach: Chełm i Rejowiec (prowadzące odzysk energetyczny odpadów palnych),
- ✓ 33 stacje demontażu pojazdów i 19 punktów zbierania odpadów,

- ✓ 4 przedsiębiorców prowadziło działalność przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

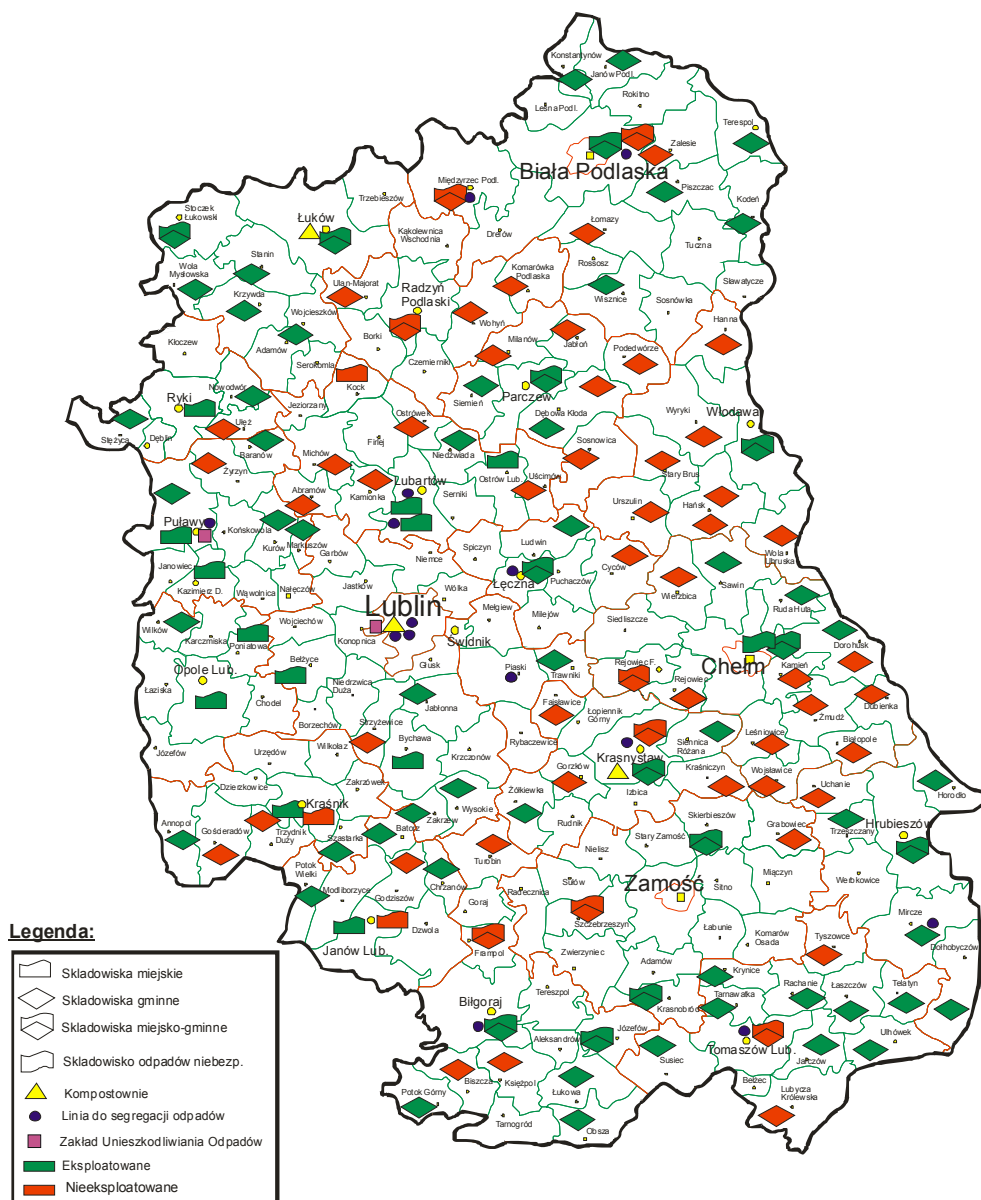

Stacja demontażu pojazdów

Fot. Archiwum WIOS

Zauważalny jest postęp w gospodarowaniu odpadami komunalnymi, jednak w dalszym ciągu nie objęto 100% mieszkańców województwa zorganizowanym systemem zbierania odpadów. Konieczne są także wdrożenie systemu segregacji odpadów i ich przeróbki.

Z powyższymi problemami próbują się zmierzyć powstające celowe komunalne związki gmin i od ich działalności zależeć będzie kompleksowe rozwiązanie gospodarki odpadami komunalnymi na znacznych obszarach.

Mapa 10. Lokalizacja składowisk odpadów komunalnych na terenie województwa lubelskiego (źródło: WIOS)